

Kako se je rešil dr. Janež

Ker so o dr. Janeževi rešitvi pri Pliberku krožile različne zgodbe, je on sam opisal takratna dogajanja, kot so se v resnici zgodila.

Poročilo h Vetrinjskim dogodkom v maju 1945

28. 5. Odrta sta 2 transporta - eden dopoldne, drugi popoldne. Od angleškega komandanta smo dobili pisno dovoljenje in se s tovornim avtom za transport moje ambulante kot zadnji priključili drugemu transportu. Za nami so bili le Angleži v tanku.

Takoj po odhodu iz Vetrinj sem se začudil, da gremo drugo smer kot jutranji transport. Precej daleč izven Celovca se je moj avtomobil pokvaril. Vse smo preložili na avto pred mojim. Vozili smo se skozi Velikovec, pasirali Dravo v smeri proti Železni Kaplji, nato zavili v levo proti Pliberku. Popoldne okrog 4h je prispela kolona na cilj. Ustavili smo se na asfaltirani cesti ob dolgi in široki rženi njivi na desni strani, tam je bilo videti železniko postajo in vlak. Tam kjer smo se ustavili, je bilo veliko Angležev s strojnimi in brzostrelkami. Pregledovali so naše ljudi. Ker smo bili zadnji, smo morali čakati in se usedli na travnik - major Mehle, kap. Pirih Milko, kap. Knuplež in drugi. Bili so nervozni, pa se je Mehle razjezil in rekel: vsaj oficirji ne delajte panike. Glavno je to, da ne gremo h Titu - ostalo pa prepustimo Angležem. On je bil prepričan, da ne gremo v Jugoslavijo in nas vseskozi miril. Meni se je zdelo obnašanje Angležev zelo čudno - močno so bili oboroženi. Ker je bilo do kolodvora precej daleč, sem prosil angleškega oficirja, če smemo z avtom na kolodvor. Tolmačil je nadporočnik Mihelčič. Oficir je to dovolil, stopil na sprednji blatnik in nas spremljal na kolodvor. Šofiral je Močilnikar. Ko smo privozili na kolodvor, se nam je kar zvrtilo v glavi: saj smo padli v sredo partizanov. Anglež je tako govoril z nekim partizanom, mu povedal, da je na avtomobilu sanitetni material. Partizan je rekel nekemu, da pridemo zadnji na vrsto.

Stal sem pred avtomobilom in opazoval izročanje. Angleži so pripeljali po ca 20 domobrancev in jih dali partizanom z besedo: eko! Z Močilnikarjem sva se domenila, da bova skurjala pobegniti. Mirno sva šla za avto, nato za gostilno. Nikjer nič primernega! Svetuje mi, naj skočim v rž - toda v repi žena, ki me lahko izda. Če se meni posreči, bi on šel za menoj; hitro smuknem mimo žene in zaplavam v rž, ki je bila gosta in visoka. Nihče me ni videl. Eno uro pozneje zaslišim na postaji: Gotovo - vozi! - in vlak je odpeljal. Nastal je mir, tema in tišina ob 11 ponoči grobna tišina - nakar sem začel lesti iz rži in ob 1h ponoči zlezal v hrib. - Zjutraj sem se pogovoril z ljudmi, kje sem in kako varno in čimprej pridem v Celovec. Čez Dravo me je prepeljal kmet in sem onemogel prišel v torek zvečer v Velikovec. Ker več nisem mogel prečiti, sem tam iskal kolo, ki pa ga tudi za ves denar nisem mogel dobiti. V sredo zjutraj sem šel po glavni cesti v Celovec in prišel ob 12.30 pred hotel Trst. Pri stranskih vratih sem dobil najprej povelje polk. Bitenca, kmalu pa njega samega. Najprej sem ga vprašal po Graparjevi. Ni vedel, kje je. Nato sem ga vprašal po N.O. Vprašal je kaj želim in rekel, da ni mogoče govoriti z gospodi. Vedel sem, da so nekateri že ob mojem odhodu stanovali v hotelu Trst - ko sem pa prišel nazaj, sem pa videl povsod v hotelu Angleže, pa sem se že zbal, da so vse skupaj zaprli. Polk. Bitenc me vpraša, kaj želim govoriti z N.O. Rekel sem, da bi jih rad vprašal, če vedo, kam Angleži vozijo naše ljudi. On mi odgovori: Ali so zopet kakšne marnje? Ne, g. polkovnik, niso marnje. Poglej

me, kakšen sem. V ponedeljek sem šel s transportom in se mi je posrečilo partizanom pobegniti.... Na te besede je g. polk., ki je bil takrat še v uniformi, vidno prebledel in me takoj z avtom odpeljal v Kolodvorsko ulico. Tam do tistega dne nisem bil. Peljal me je v neko prazno sobo in me poklical ljudi. Kmalu so prišli + 16 do 20 po številu. Vseh nisem poznal in se ne morem spomniti imen. Med drugimi so bili: Basaj, Zajec, Bajlec, Zamjen, ... polkovnik Bitenc je otvoril: Gospodje! Dr. Janež je v ponedeljek odšel z drugim transportom. Prosim Vas, g. dr., da poveste, kaj ste doživeli. Povedal sem in prosil oz. zahteval, da se preostelim v Vetrinjah povedo, kaj se godi in naj zginejo - sam, da ne grem v taborišče in da sem smatral za svojo dolžnost, da to povem predstavnikom, ki naj stvar organizirano izpeljejo, da ne bi v taborišču nastala zmeda in bi to Angleži opazili. Imel sem vtis, da mojemu poročilu verjamejo - le dr. Basaj je izrazil možnost, da jih le morda Angleži skozi Jugoslavijo peljejo v Italijo. Nato sem izjavil, da naj sam poskusi, kdor ne verjame - sam pa da imam zadosti in ne bom več poskušal. Nato so se domenili, kaj bodo ukrenili - sam pa sem ostal par dni pri svojem znancu - zaupniku v Celovcu, dokler nisem zvedel, da je vračanje ustavljeno - na kar sem se vrnil med svoje ljudi in z njimi delil nadaljnjo usodo.

Radi popolnejše slike me tole: Ko sem prišel do Celovca sem se usedel v trolejbus. Ko sem se peljal po mestu, je prišel nasproti velik transport, katerega so spremljali s tanki isti Angleži. V sredini transporta sem videl avto z zastavo rdečega križa. Na vrhu avtomobila je sedel medicinec, ki je vedel, da sem šel v ponedeljek na transport. V istem avtomobilu se je menda peljala tudi dr. Rupertova. Videl je nisem. Nagnil sem se iz trolejbusa, medicinec me je zagledal začuden, z roko pa sem mu dal znak za odskok; on je to razumel in v Velikovcu pobegnil iz transporta; stvar je povedal tudi dr. Rupertovi, ki je tudi tam ušel iz transporta - in se tam menda bolna zatekla v neko bolnico.

Šele ko sem se vrnil v Vetrinje, sem zvedel da se mojemu prijatelju skok v rž ni posrečil in da je pobegnil iz vlaka nekeje onstran meje in se v četrtek vrnil v Vetrinje.

To je moje prvo pisano poročilo v zvezi z Vetrinjskimi dogodki. Pisano tako, kot je bilo brez oplepavanja in brez natolcevanja. Original sem obdržal zase.

H Vetrinjskim črnim dnevom in pogovoru z menoj pristavljam sledeče:

1) Šel sem na transport 28. maja ne 29. maja.

2) V Pliberku okrog kamijonov ni bilo partizanov. Kami-joni so stali na cesti, od tam pa so Angleži prejevali vodilo partizanom na postajo. Prilagam skico!

3) Izročen sem bil že partizanom in nisem pobegnil iz kamijona.

4) V Celovec sem prišel 30. 5. ob 12.30 opoldne - ne s Šegovim avtomobilom - ampak vseskozi preje do mesta in po mestu s trolejbusom do hotela Trst.

Tudi dr. Rupertova se ni z menoj peljala - in sem jo videl šele 14 dni po dogodku.

5) Moje srečanje s polk. Bitencem je zgoraj opisano. Čim sem mu povedal vso resnico, je verjel in me takoj peljal v Kolodvorsko ulico.

V Rimu 6. novembra 1947

Dr. Janež